

RELAȚIA DINTRE DEMOCRAȚIA CONSTITUȚIONALĂ ȘI CONSTITUȚIONALISMUL DEMOCRATIC

Inna KOZMA

*Facultatea de Drept Universitatea Națională din Cernăuți
Cernăuți, Ucraina*

Supraveghetor: Oksana ȘCERBANIUC

*doctor în jurisprudență, profesor,
Șef al Departamentului de Drept procedural la Universitatea națională
din Cernăuți în numele lui Iurii Fedkovici,
profesor la Facultatea de Drept a Universității din Vilnius*

Democrația constituțională și constituționalismul democratic constituie principalele fundamente conceptuale ale sistemelor democratice moderne. Deși aceste teorii sunt adesea folosite interschimbabil, entitățile lor au anumite diferențe care necesită o analiză detaliată. Ambele abordări reflectă dorința de a crea un sistem politic în care puterea este limitată de lege, iar drepturile și libertățile individului devin garantate. Cu toate acestea, dezvoltarea istorică, diferențele tradiției politice și abordările teoretice au dus la formarea anumitor diferențe în înțelegerea și aplicarea lor practică.

O înțelegere profundă a relației și a diferențelor dintre regimurile democratice constituționale este importantă pentru analiza proceselor politice moderne, evaluarea calității democrației în diferite țări și dezvoltarea strategiilor eficiente pentru consolidarea acesteia. Deși aceste modele împărtășesc principii fundamentale, democrația constituțională pune adesea accentul pe instituțiile și procedurile formale, în timp ce constituționalismul democratic pune mai mult accent pe rolul cetățenilor în viața politică și pe dezvoltarea flexibilă a normelor constituționale.

Statul de drept este ideea centrală a ambelor concepte. Acest principiu presupune că toate domeniile administrației publice, inclusiv activitățile autorităților publice, sunt reglementate de lege, care are cea mai mare forță juridică. În cadrul democrației constituționale, acest principiu înseamnă că procesele democratice, cum ar fi alegerile sau adoptarea legilor, trebuie să se desfășoare în conformitate cu normele constituționale stabilite. Constituția definește principiile și regulile de bază care structurează interacțiunile sociale, stabilind limite pentru puterea de stat și prevenind posibilele încercări de abuz de ea.

În constituționalismul democratic, statul de drept este și mai important. Acoperă nu numai responsabilitatea legală, ci și cea etică a organismelor de

stat față de societate. Accentul este pus și pe protecția drepturilor omului, independența justiției, precum și pe un mecanism garantat de apel împotriva acțiunilor autorităților care încalcă principiile constituționale. Acest lucru asigură un echilibru între democrație ca expresie a voinței de nevoi și respectarea drepturilor fundamentale ale minorităților.

Una dintre principalele caracteristici comune pentru ambele concepte este principiul separării puterilor, care este conceput pentru a preveni concentrarea puterii într-o singură mână și pentru a asigura un control eficient asupra activităților organismelor. Separarea puterilor se bazează pe trei ramuri principale: legislativă, executivă și judiciară, fiecare dintre ele având funcții clar definite consacrate în constituție și se exercită controlul reciproc. În special, sistemul de control și echilibru pe care îl vedem în Statele Unite este un exemplu clasic al acestui principiu în practică, în care Congresul, ramura executivă și sistemul judiciar se controlează reciproc. Eficacitatea acestui principiu depinde de mai mulți factori, inclusiv de nivelul culturii politice, de independența sistemului judiciar și de dezvoltarea societății civile.

Într-o democrație constituțională, acest principiu asigură că autoritățile alese democratic nu pot încălca normele constituționale, chiar dacă au sprijinul majorității cetățenilor. De exemplu, legislativul poate adopta legi, dar puterea executivă care le pune în aplicare este obligată să acționeze în cadrul stabilit de ramura judiciară a guvernului, care garantează conformitatea acțiunilor guvernului cu normele constituționale. Constituționalismul democratic aprofundează acest principiu prin adăugarea la el a garanțiilor instituționale și procedurale care ar trebui să protejeze drepturile cetățenilor și să evite abuzul de putere chiar și în cazul crizelor politice. De exemplu, sistemul judiciar poate abroga legile ramurii legislative sau executive dacă acestea sunt contrare constituției, în timp ce puterea executivă poate avea drept de veto asupra inițiativelor legislative.

O altă trăsătură comună importantă a democrației constituționale și a constituționalismului democratic este organizarea de alegeri libere și corecte, precum și dezvoltarea pluralismului politic. Aceste elemente creează condiții prealabile pentru participarea civică la formarea puterii prin alegeri, referendumuri și alte forme de autoguvernare, sporesc legitimitatea instituțiilor politice și stimulează competiția politică, inovația și adaptarea la condițiile în schimbare. De exemplu, alegerile libere și corecte permit cetățenilor să-și aleagă reprezentanții la putere, iar pluralismul politic asigură competiția de idei și programe, ceea ce contribuie la dezvoltarea discursului politic.

Într-o democrație constituțională, alegerile sunt principalul mecanism de implementare a principiului democrației, în care cetățenii au dreptul de a-și alege reprezentanții în organele guvernamentale. Cadrul legislativ consacrat

în constituție asigură organizarea regulată a alegerilor, pe bază competitivă, cu respectarea unor proceduri transparente.

Constituționalismul democratic consideră alegerile și pluralismul politic ca un element al unui proces mai larg de furnizare instituțională a democrației. În special, accentul este pus pe protecția drepturilor partidelor de opoziție, a libertății de exprimare și a mass-mediei, ceea ce contribuie la formarea unui mediu politic transparent. În plus, constituționalismul democratic include mecanisme care previn discriminarea minorităților în procesul electoral și garantează accesul egal al cetățenilor la participarea politică.

Curtea Constituțională este un element indispensabil atât al democrației constituționale, cât și al constituționalismului democratic. Funcția sa principală este de a asigura statul de drept prin monitorizarea respectării constituției de către toate ramurile guvernului. Curtea Constituțională analizează conformitatea legilor, decretelor guvernamentale și actelor organelor de stat cu prevederile constituționale de bază, asigurându-se că acestea nu au încălcat principiile stabilite în legea fundamentală.

Într-o democrație constituțională, Curtea Constituțională servește drept garanție că deciziile democratice nu încalcă drepturile și libertățile fundamentale. În constituționalismul democratic, rolul acestui organism este consolidat și mai mult: pe lângă asigurarea statului de drept, protejează drepturile ființelor umane, în special ale minorităților, asigurându-se că procesele democratice nu duc la discriminare împotriva acestora. Astfel, Curtea Constituțională nu este doar un arbitru între ramurile guvernului, ci și un apărător al drepturilor și libertăților cetățenilor.